

ОТНОСНО ПОНЯТИЕТО „СТАНДАРТИЗИРАНА РАЗЛИКА“

Екатерина Тошева*

Увод

При изследвания, основани на съвкупностния подход в икономиката, социологията, педагогиката, медицината и др., много често целта е да се установи дали нов подход при третиране на проблемите, техническа или технологична новост, нова методика, социално нововъведение или просто дадено действие водят до желанния резултат. Въпросът е дали при сравнение на резултатите, получени при две или повече групи, подложени на разностранни въздействия, различията между групите са толкова големи, колкото изследователят е очаквал предварително. Това се отнася напълно и за до експерименталните изследвания, където най-общо се изследва нов начин на въздействие, на „третиране“, и е изключително важно да се установи наличието или отсъствието на очакваните предварително ефекти. Например: в маркетинга е необходимо да се установи дали новата рекламна кампания на даден продукт води до увеличаване на популярността му; в икономиката - дали разясняването на негативните последици от заетост без трудов договор сред рисковите групи води до намаляване на дела на сивата икономика; в медицината - дали нов лекарствен продукт има желанния резултат при лечението на дадено заболяване, и т.н.

Известен проблем е трудността да се отдели и изясни доколко резултатите в различните групи всъщност се дължат на различните условия, при които са поставени (или в частност на новия начин на третиране). Пред потребителите на резултатите от тези изследвания често стои въпросът дали разликата е голяма или малка, значима или не.

Най-общо могат да бъдат формулирани три различни подхода за оценка на величината на получената разлика (Lieberman, 2006):

- Оценка на статистическата значимост на различията чрез статистическата проверка на хипотези.
- Оценка на практическата значимост на различията чрез разликата между средните на двете групи. Например повишаването на средната оценка на група студенти на изпит след обучение в специализиран курс с 25 стотни е резултат, който има практическо значение и дори да не е статистически значим.
- Оценка на относителния размер на различията чрез стандартизирана оценка на разликата между средните на двете групи, наричана за краткост „стандартизирана разлика“. Стандартизираната разлика заедно с коефициентите на корек-

* Д-р, главен асистент в катедра „Статистика и иконометрия“ в Университета за национално и световно стопанство, София;
e-mail: ekaterina_tosheva@yahoo.com ,